

Sunuş

H. Seçkin ÇELİK

Hacettepe Üniversitesi

Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin 25. sayısında yine modern Türkiye tarihi araştırmalarına katkıda bulunacak altı makaleyle okuyucularımızla buluşuyoruz. Bu sayının özelliği, farklı konularına karşın, makalelerin, üzerinde pek durulmamış konuları ele almalarıdır. Bu bakımdan, araştırmacıların ilgisini çekecek, olayların değişik boyutlarını gösteren bu nitelikli yazıları yayımlamaktan memnuniyet duyuyoruz.

Ferit Salim SANLI, *Türk Sağındaki Politik Çatallaşmaya Adalet Partisinden Bakmak: 1961-1967 Yılları Arası AP İçerisinde Yaşanan "Müfrit-Mutedil" Mücadelesi ve Bu Mücadelenin 'Türkeş Hareketi' ile Olan Münasebeti* başlıklı makalesinde Türkiye'nin politika sahnesine çıkışının az bilinen yönlerine ışık tutuyor. SANLI'nın çalışması, çok partili hayata geçildikten sonra sıklıkla belirtilen ve yasalarla güvence altına alınmaya çalışılan "aşırı sağa ve sola sınır çekme" siyasetinin, 1960 sonrası dönemde merkez sağdaki etkileri, yarattığı tartışmalar ve bu süreçte sağda yeni siyasî eğilimlerin belirmesi üzerine zengin bir literatüre dayalı bir araştırma olma özelliği taşıyor.

Halil ÖZCAN'ın çalışması, Lozan Antlaşması ile birlikte gündeme gelen mübadele uygulamasının pek bilinmeyen bir yönünü ele alıyor. ÖZCAN'ın *Lozan Konferansı Tutanakları ve Arnavutluk'un Atina Büyükelçiliği Raporları Temelinde Mübadelede Yunanistan'daki Müslüman Arnavutların Durumu* başlıklı makalesi, Yunanistan'ın özellikle Epir bölgesindeki Arnavutları da Müslüman oldukları gerekçesiyle Türk sayarak mübadele kapsamına dahil etme çabasını inceliyor. Çalışmadan, Yunanistan'ın bu çabasında başarılı da olduğunu öğreniyor ve mübadelenin bir başka yüzü hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Yasemin TÜRKKAN TUNALI'nın *I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Topraklarındaki Romen Esirler* başlıklı makalesi, bu sayımızda özellikle Türkiye açısından I. Dünya Savaşı'nın farklı yönlerini mercek altına alan iki çalışmadan biri olma özelliğini taşıyor. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin yanı sıra, savaş sırasında Osmanlı İmparatorluğu nezdinde Romanya Krallığı'nın hak ve çıkarlarını temsil eden İspanya'nın Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nden de yararlanılarak gerçekleştirilen araştırmada, Osmanlı hükümetinin Romen esirlere

karşı, uymayı kabul ettiği uluslararası hukuk kurallarına uygun bir muamelede bulunmaya dikkat ettiği ortaya konuluyor. TUNALI, arşiv incelemesine dayalı olarak, Romen esirlerle ilgili yaşanmış bazı sorunların, Osmanlı devletinin yetersizliklerinden ve Romen hükümetinin ilgisizliğinden kaynaklandığını saptıyor. Gerçekten de Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun yaşadığı sorunlar ele alınırken, devlet kapasitesinin yetersizliğinin dikkate alınması kanaatimce büyük önem arz ediyor.

Birinci Dünya Savaşı'yla ilgili bu sayımızda yayımlanan bir diğer makale ise Bilge KARBİ'ye ait. KARBİ'nin *Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Osmanlı İmparatorluğu'na İktisadî- Askerî Nüfuzu (1914-1918)* başlıklı makalesi, Osmanlı-Almanya-Avusturya Macaristan-Bulgaristan ittifakının gerçekten de pek gündeme gelmeyen bir noktasına odaklanan, özgün bir çalışma. Özellikle II. Abdülhamid döneminden itibaren Almanya'nın Osmanlı İmparatorluğu üzerinde siyasî ve iktisadî nüfuz oluşturmak istediği çok iyi bilinen bir husustur. Birinci Dünya Savaşı sırasında da konu genellikle Alman nüfuzu bakımından değerlendirilir. KARBİ'nin araştırması ise, iktisadî nüfuz konusunda Avusturya-Macaristan'ın da bir hayli çaba gösterdiğini ve bu konuda Almanya ile aralarında bir ölçüde rekabet olduğunu ortaya koyuyor. Makalede ayrıca, İttihat ve Terakki yönetiminin “Milli İktisat” anlayışı çerçevesinde bu politikaları nasıl değerlendirdiği ele alınıyor.

Emre SARAL, *Türkiye-Macaristan İlişkilerinde İtalya'nın Rolü (1928-1933)* başlıklı makalesinde, Macaristan'ın Türkiye'ye yönelik siyasetinde İtalya'nın ne derece etkin bir rol oynadığını ortaya koyuyor. SARAL, araştırmasında İtalya'nın Balkan siyasetinde Macaristan'ın aksine Türkiye'yi yanına çekemediğini, Türkiye'nin revizyonist devletler arasına katılmaya olumlu bakmadığını saptamaktadır. Bu konuda Macaristan'ın gayretleri de başarısız olmuştur. Bununla birlikte makalede yer alan, Balkanlarda bir Slav birliği siyasetinin hâkim olması tehdidine karşı Atatürk'ün Türkiye-Macaristan-Bulgaristan'dan oluşan bir “Turan alternatifi” önerdiğine ve Macar bakanın bu fikri ilginç bulduğuna dair bilgi, her bakımdan ilgi çekicidir ve Atatürk'ün dış politika stratejileri hakkında önemli bir veri sunmaktadır.

Kaan Kutlu ATAÇ, 2. *Dünya Savaşı Sonrası Sovyet Tehdidi ve Türkiye (1945-1946)* adlı makalesinde Türkiye'nin Batı Bloğu'na yöneldiği uluslararası ortamı, özellikle ABD'nin ve Sovyetlerin konuya yaklaşımlarını da göz önünde tutarak değerlendiriyor. Türkçe literatürün dışında *Foreign Relations of the United States (FRUS)* belgelerinden ve ilgili İngilizce literatürden yararlanılan çalışma, konuya ilişkin bilgilerimize katkıda bulunuyor.

Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin 25. sayısı için de iletmem gereken teşekkürler bulunuyor. Bu sayımızda yer alan makalelerin değerlendirilmesinden yayınlanmasına kadar olan süreçte yardımlarını ve

önerilerini esirgemeyen değerli yayın kurulu üyelerine ve çalışma arkadaşım Editör Yardımcısı Araş. Gör. Dr. Emre SARAL'a teşekkürü borç bilirim. Okuyucularımızın tüm makaleleri ilgiyle okuyacağını umuyor ve tüm bu çalışmaların kendi alanlarına katkı mahiyetinde olacağını düşünüyoruz.

Mayıs 2017, Beytepe/Ankara